

УДК 351.84

І. М. ЛОПАТЧЕНКО

СУТНІСТЬ СОЦІАЛЬНОГО СИРІТСТВА ТА ЙОГО ПРОФІЛАКТИКА В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ

Зроблено науково-теоретичне обґрунтування основних засад соціального сирітства. Досліджено здійснення державної молодіжної політики щодо профілактики соціального сирітства в Україні.

Ключові слова: діти-сироти; сирітство; соціальне сирітство; соціальна політика; державна молодіжна політика.

The scientific-theoretical rationale of major the principles of social orphanhood has been done. The implementation of state youth policy over prevention social orphanhood has been defined.

Keywords: orphans orphanhood; social orphanhood; social policy; state of youth policy.

Соціальне сирітство – відносно новий феномен у житті українського соціуму. Поява цього явища засвідчує про кризу інституту сім'ї, нездатність її протистояти соціально-економічним і політичним перетворенням. Соціальні сироти – це особлива соціально-демографічна група дітей, які мають родину, але залишилися без піклування батьків за соціально-економічними, психолого-педагогічними та іншими причинами. Основна проблема полягає в такому: незважаючи на успішне вирішення багатьох суспільних завдань, розширення меж реалізації людських можливостей, масштаби соціального сирітства не зменшуються, а зростають, а саме воно набуває нового вигляду та різноманітних форм. Визначення шляхів вирішення зазначеної проблеми є основною задачею сучасної молодіжної політик в Україні.

Проблема сирітства є предметом міждисциплінарних досліджень. Вона знаходить своє відображення в цілому ряді психологічних (Л. Вейланде, Є. Волянська, Н. Іванова, Л. Оліференко), соціально-педагогічних (Л. Артюшкіна, Л. Буніна, М. Галагузова, М. Лукашевич, І. Мигович, Ж. Петрочко), соціологічних (О. Балакірева, Л. Волинець, О. Коваленко, І. Осіпова, Л. Філіппова), економічних (Є. Рибинський, В. Бочарова, М. Лазутова), правових (С. Бандура, В. Кройтор, В. Євко, Л. Пірог, А. Полянничко), державноуправлінських (О. Антонова-Турченко, А. Бобришева, Л. Волинець, О. Гєтта, І. Іванова, Н. Комарова, І. Пєша, Т. Сіротченко, О. Топоркова) дослідженнях. Різні аспекти соціального сирітства як суспільної проблеми охарактеризовано у працях науковців І. Братусь, І. Дементьєва, І. Дубровіна, І. Зверєвої, Н. Комарова, Л. Кривачук, Г. Лактіонові, В. Оржеховської, В. Смирнова, П. Селяніна, О. Терновець, С. Толстоухові, І. Шатилова, О. Яременка тощо [1 – 8; 10; 13; 14].

Мета нашого дослідження – науково-теоретичне обґрунтування основних засад соціального сирітства та здійснення державної молодіжної політики щодо профілактики соціального сирітства в Україні.

Соціальне сирітство – надзвичайно складний і суперечливий для аналізу феномен, актуальність якого для нашої країни позначилася лише з кінця ХХ ст. Масштаби цього явища, його злободенність і тяжкість наслідків вимагають усебічного аналізу досліджуваного феномена з позицій різних наук, насамперед, соціології та психології, однак особливу роль у цьому процесі займає державне управління.

Діти-сироти, тобто діти, в яких померли батьки, існували протягом всієї історії людства. “Природне” сирітство, таким чином, може вважатися нормальним явищем. “Соціальні сироти” – особлива соціальна група дітей, що мають біологічних батьків, але залишилися без їх піклування в силу різних причин. Кризові явища в сучасному суспільстві призвели до різкого збільшення кількості дітей, що відносяться до даної категорії.

На сучасному етапі соціальне сирітство може розглядатися як суспільне аномальне явище. За результатами досліджень Л. Філіппової майже 95 % нинішніх вихованців дитячого будинку є сироти при живих батьках, тобто соціальні сироти. Розвиток цього явища в даний період відбувається не тільки інтенсивно, але й екстенсивно, характеризуючись зростанням чисельності батьків, позбавлених батьківських прав; дітей, змушених з різних причин йти з сім’ї і виховуватися в дитячих будинках, школах-інтернатах [14].

Аналіз уявлень про соціальне сирітство показує, що соціальні реакції благополучних людей по відношенню до дітей-сиріт сформовані низкою факторів і змінюються від вкрай негативних до цілком прийнятних. Таким чином, у зв’язку з актуалізацією проблеми в сучасному суспільстві, представляється необхідним розглянути більш докладно поняття “соціальне сирітство”, а також механізми сприйняття даного явища.

Соціологічні підходи опису й аналізу причин і наслідків такого явища як соціальне сирітство є найбільш поширеними. З точки зору цих підходів, як стверджує І. Осіпова, причини соціального сирітства можуть бути пов’язані, по-перше, зі сферою таких макросоціальних категорій, як суспільство, соціальні системи, нормативна та соціальна структура, по-друге, з конструкціоністською моделлю соціального сирітства, де на перший план виходять такі поняття, як суб’єктивно усвідомлювана соціальна проблема, інтерпретація, індивідуальний образ життя тощо [5].

Автор вказує, що кожна з наук досліджує соціальне сирітство через призму своїх концептуальних і методологічних побудов, даючи нову інформацію для осмислення цього феномена. Комплексний аналіз даних концептуальних основ дозволить усебічно вивчити досліджуване явище і критично підійти до особливостей соціальної політики у відношенні даної соціальної групи, що поєднає як міри загальносуспільного, так і індивідуального характеру. Структурно-функціональний підхід до аналізу соціальних явищ припускає, що

суспільство складається з частин, пов'язаних між собою певним чином, і дає в сукупності щось більше, ніж їх проста сума. Розташовані в особливому порядку елементи системи виконують властиві тільки їм функції, в результаті чого досягається головна властивість суспільного організму – рівновага [5]. Саме в рамках даного підходу сформувалося і набуло поширення поняття “девіація”, або “соціальне відхилення”, оскільки поняття норми законом визначено досить чітко. Зрозуміло, при цьому підході особлива увага повинна приділятися нормативній системі суспільства, що регулює його процеси, захищає соціальну систему від впливу на неї зовнішніх чинників.

Для ситуації в Україні щодо феномена соціального сирітства важливо те, що цінність дітей і материнства змінюється також у середині самого суспільства. Якщо діти розглядаються виключно як джерело позитивних емоцій, то в цьому випадку дітей багато народжувати не потрібно: одна дитина, максимум – дві (бажано, різностатевих) можуть задовольнити емоційні потреби батьків. Питання про кількість дітей, необхідну для забезпечення максимально високого статусу і поваги, сильно залежить від норм соціального оточення. Якщо найбільшу вагу має утилітарний, економічний підхід до дітей, то в цьому випадку дітей потрібно багато, тому що вигода зростає з кожною новою дитиною. Враховуючи тенденції останніх років, можна припустити, що за ними ховаються не тільки економічні зміни, але й зміни в цінностях, які тягнуть за собою деградацію інституту материнства і ставлення до дітей. Зниження значимості дітей, пріоритет інших життєвих цінностей веде до вкорінення гедоністичних установок, егоїстичного світогляду, поширенню соціального сирітства як прихованого, так і явного.

Отже, соціальне сирітство – інтегральне явище, що відображає різні прояви соціального неблагополуччя особистості дитини незалежно від його першопричини, природи і ступеня прояву. Дане явище сьогодні – результат нестабільності в суспільстві, екологічних катастроф і політичних криз, прогресуючих тенденцій руйнування моральних підвалин сім'ї, бездуховності, втрати життєво важливих людських цінностей. Усе вищезазначене призводить до накопичення в суспільстві агресії, духовної деградації, криміналізації та дегуманізації суспільства.

Характерною рисою для українського суспільства було й те, що до складу сиріт прирівняли дітей, які втратили одного з батьків. Таке традиційне тлумачення терміна “діти-сироти” наведено, наприклад, у роботі М. Галагузової: “особи, віком до 18 років, у яких померли один чи обидва батьки” [12, с. 22]. Сьогодні поняття втрати батьків дитиною розглядають ширше: з одного боку, традиційно, як смерть батьків, та з іншого – як зумовлена різними причинами відсутність піклування над дітьми з боку батьків. За цим принципом розрізняють дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування.

У Законі України “Про охорону дитинства” від 26.04.2001 р. наведено таке визначення: “дитина-сирота – дитина, в якій померли чи загинули батьки”. У науковій літературі вживаються синонімічні до поняття “діти-сироти” терміни, зокрема “прямі сироти” [4], В. Оржеховська, В. Виноградова-Бондаренко

використовують поняття “біологічні сироти” [6, с. 6], авторський колектив Енциклопедичного словника із соціальної роботи – “фізичні сироти” [9, с. 407]. Поряд з поняттям “діти-сироти” Закон України “Про охорону дитинства” виділяє та обґрунтовує зміст поняття “діти, позбавлені батьківського піклування” – це “діти, які залишилися без піклування батьків у зв’язку з позбавленням їх батьківських прав, відібранням у батьків без позбавлення батьківських прав, визнанням батьків безвісти відсутніми або неіснуючими, оголошенням їх померлими, відбуванням покарання в місцях позбавлення волі та перебуванням їх під вартою на час слідства, розшуком їх органами внутрішніх справ, пов’язаним з ухилянням від сплати аліментів та відсутністю відомостей про їх місцезнаходження, тривалою хворобою батьків, яка перешкоджає їм виконувати свої батьківські обов’язки, а також підкинуті діти, діти, батьки яких невідомі, діти, від яких відмовились батьки, та безпритульні діти” [7, с. 185].

Таким чином, усі наведені вище групи дітей осиротіли, маючи живих батьків. Для визначення саме такої категорії дітей в науковій літературі використано термін “соціальні сироти”, який активно вживають у світовій науці з 50-х рр. ХХ ст., а в Україні – з кінця 80-х рр.

Перше системне дослідження соціального сирітства в Україні було здійснене в 1998 р. у рамках проекту ЮНІСЕФ “Трансформація державної системи інститутів піклування про дитину в Україні”. Авторський колектив у складі Л. Волинець, Н. Комарової, О. Антонової-Турченко, І. Іванової, І. Пеші в своїй роботі “Соціальне сирітство в Україні: експертна оцінка та аналіз існуючої в Україні системи утримання та виховання дітей, позбавлених батьківського піклування” дає таке визначення поняття “соціальні сироти”: “це особлива соціально-демографічна група дітей, які внаслідок соціальних, економічних та морально-психологічних причин лишилися сиротами при живих батьках” [10, с. 25]. До цієї ж групи вони зараховують безпритульних та бездоглядних дітей, тобто “дітей вулиці”. Інші українські дослідники в тлумаченні терміна, безумовно, спираються на це визначення, доповнюючи або звужуючи наведений перелік причин.

Закон України “Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей” від 02.06.2005 р. дає визначення поняття “безпритульний”. Безпритульними дітьми вважаються діти, які були покинуті батьками, самі залишили сім’ю або дитячі заклади, де вони виховувалися, і не мають певного місця проживання. Бездоглядна дитина (підліток), на відміну від безпритульного, як правило, живе з батьками, зберігає зв’язки з родиною, але позбавлений любові, уваги, розуміння, впливу, контролю близьких йому людей.

Дослідники М. Лукашевич та І. Мигович визначають термін “соціальні сироти” таким чином: “це особлива група дітей, які залишилися без батьків через соціально-економічні причини, тобто сироти при живих батьках” [4, с. 12]. Визначення Л. Артюшкіної та А. Полянничко більш розширене: “соціальні сироти – це особлива соціально-демографічна група дітей, які формально мають батьків, але в силу соціальних, економічних, морально-психологічних та фізичних причин

фактично позбавлені батьківського піклування. До соціальних сиріт належать і бездоглядні та безпритульні діти, тобто “діти вулиці” [1, с. 6].

В. Оржеховська та В. Виноградова-Бондаренко в основу визначення вкладають ситуацію відмови батьків від виконання своїх обов’язків щодо дитини: “це діти, чії батьки відмовились від виконання батьківських обов’язків” [6, с. 6]. М. Галагузова узагальнює два попередньо визначені підходи: “соціальна сирота – дитина, яка має біологічних батьків, але вони з різних причин не займаються вихованням дитини й не піклуються про неї” [12, с. 192]. Як синоніми поняття “соціальні сироти”, зокрема для визначення категорій дітей, яких залишили в пологових будинках, лікарнях, спеціалізованих закладах, у світовій практиці використовують й інші поняття: “діти, яких залишили”, “діти, від яких відмовилися батьки”, “державні немовлята”, “народжені, щоб бути покинутими”, “вічні новонароджені” тощо [1, с. 7].

Варіативність уживання термінів “діти-сироти” та “діти, позбавлені батьківського піклування”, з одного боку, та “біологічні й соціальні сироти” серед іншого, зумовлена сферами їх використання: у нормативно-правових документах використовують лише перший варіант, у науковій соціально-педагогічній літературі та практичній соціальній роботі – обидва варіанти.

У визначенні поняття “сирота” в сучасній педагогічній літературі важливим є саме поєднання змістовного навантаження термінів “діти-сироти” та “діти, позбавлені батьківського піклування”, що відображено, наприклад, у енциклопедичному словнику з соціальної роботи: “дитина, що тимчасово чи постійно перебуває поза сімейним оточенням внаслідок втрати батьків, а також дитина, яка не може з певних причин чи з власних інтересів залишатися в сімейному оточенні і потребує захисту та допомоги з боку держави” [9, с. 455].

На думку українських дослідників Л. Волинець, Н. Комарова, О. Антонова-Турченко, І. Іванова, І. Пеша, А. Капська, І. Пінчук, С. Толстоухова – соціальне сирітство є соціальним явищем, зумовленим ухилянням або відстороненням батьків від виконання батьківських обов’язків щодо неповнолітньої дитини [10]. М. Лукашевич та І. Мигович визначають соціальне сирітство як соціальне явище “усунення або байдужості значного кола осіб у виконанні ними батьківських обов’язків (деформація батьківської поведінки)” [4, с. 55]. Л. Артюшкіна й А. Полянничко у визначенні поняття соціального сирітства виходять за межі окремої сім’ї, зазначаючи, що “акцент у визначенні явища “соціальне сирітство” переноситься на суспільство, яке не створює належних матеріальних та соціальних умов для виконання кожною родиною, кожним з батьків свого обов’язку щодо виховання дітей” [1, с. 117]. Л. Вейланде вважає що соціальне сирітство – це аномальне явище, результат соціальних потрясінь у житті суспільств, яке характеризується дефіцитом громадських та державних інститутів, які забезпечують дотримання основних прав та свобод дитини; явище, яке свідчить про кризу інституту сім’ї, негативний вплив соціуму на формування особистості у соціальному, моральному, інтелектуальному та фізичному плані [2].

Отже, переважною більшістю дослідників сутність “соціального сирітства” трактується також як особливий стан дитинства, обумовлений його місцем в умовах певної соціальної структури, у системі соціальних відносин суспільства, що розглядає усіх дітей, які залишилися без належної опіки та виховання, поза залежністю від соціального статусу батьків. При цьому в соціокультурній перспективі соціальне сирітство характеризується послабленням поля соціального контролю з боку базисних соціальних інститутів (сім’ї, школи), порушенням процесу міжособистісної комунікації, обмеженням доступу до необхідних ресурсів та можливостей індивідуального розвитку.

Результати аналізу наукової літератури з проблеми дослідження дозволяють нам дійти висновку про те, що до основних характерних для світової спільноти в цілому причин, що породжують сирітство, відносяться: світові війни і соціальні потрясіння; міжнаціональні конфлікти, зростання кількості біженців; різке погіршення матеріального становища населення, його соціально-економічне розшарування; падіння моральних засад сім’ї, зниження стабільності шлюбу, зростання позашлюбної народжуваності; стрімка урбанізація сучасного суспільства; ослаблення релігійних традицій; алкоголізація і наркоманія; кризовий стан системи освіти і виховання та ін.

При виділенні причин виникнення соціального сирітства доцільно виходити із середовища появи соціальних сиріт. Потрібно виходити з двох критеріїв причин появи соціального сирітства. До першої слід віднести фактори, що здійснюють зовнішній негативний вплив на сім’ю, а до другої – внутрішні негативні чинники, що можуть з’явитися в середовищі сім’ї, в наслідок впливу зовнішніх факторів.

Зовнішні причини виникнення соціального сирітства закладаються в державі і обумовлені соціально-економічними умовами. Для них є характерними такі ознаки, як об’єктивність виникнення, залежність безпосередньо від держави. До таких причин слід віднести економічну нестабільність, бідність, зростання злочинності, інфляцію, безробіття, злочинні акти тощо. Негативно впливають на стабільність навіть благополучних сімей несприятливі соціально-економічні умови: втрата роботи, погіршення матеріально-побутових умов, зубожіння, тощо викликають у людей почуття незахищеності, страху перед майбутнім. Все це призводить до наростання напруги в сім’ї, негативно позначається на вихованні дітей.

Внутрішні причини виникнення соціального сирітства, на відміну від зовнішніх, утворюються безпосередньо в середовищі сім’ї. Для них є характерними такі основні ознаки, як суб’єктивність виникнення і існування та залежність від зовнішніх негативних факторів. Їх поява здебільшого обумовлена внутрішніми сімейними проблемами. Проте і зовнішні фактори (несприятлива соціально-економічна ситуація в державі, безробіття тощо) часто стають каталізаторами негативних процесів в середині сім’ї. До таких причин відносять позашлюбне народження дитини, відмову від новонароджених немовлят, погані матеріальні та житлові умови, помилки у вихованні, жорстокість і знущання з боку батьків, поширення алкоголізму, наркоманії, ув’язнення батьків, а також неповну сім’ю, стан морально-психологічного клімату тощо.

Деякі автори (В. Брутман, О. Коваленко, І. Осіпова, Л. Філіпова) виділяють такі причини соціального сирітства: морально-етичні (асоціальний спосіб життя батьків, різні види залежності, примушення дітей до жебракування, злочинні діяння батьків, різноманітні форми насильства, спрямованого на дітей); психологічні (суб'єктивні) – раннє або позашлюбне материнство; дисфункційність сім'ї (неповна, новоутворена, багатодітна, сім'я інвалідів), нездорова емоційна атмосфера в сім'ї, конфліктність її членів; медичні – наявність хвороб у батьків, що унеможливають виконання батьківських обов'язків [3; 5; 14].

Відстежити всі можливі причини відмови від дитини важко, оскільки вони є надто різними. Скажімо, у багатьох випадках відмова матері від новонародженої дитини у заявах на ім'я головного лікаря пояснюється “поганим матеріальним станом” сім'ї породіллі. В останні роки ця причина стає домінуючою і у багатьох випадках обумовлює відносно нове соціальне явище: батьки, виховуючи трьох-чотирьох дітей, відмовляються від виховання та утримання наступної народженої ними дитини.

Одним з актуальних і соціально значимих завдань, що стоять перед українською державою сьогодні, є пошук шляхів зниження соціального сирітства й підвищення ефективності його профілактики. Слід зазначити, що в 2012 р. служби у справах дітей ініціювали притягнення до відповідальності за порушення прав дітей 14 300 і попередили 33243 батьків. Зважаючи на ці цифри, бачимо, як гостро стоїть питання виявлення проблем у сім'ях, коли вони ще не набули загрозливого характеру. Адже надання допомоги сім'ям на ранньому етапі неблагополуччя найбільш ефективно, оскільки сім'я в цей період активно намагається шукати вихід, вмотивована на отримання допомоги, охоче йде на співпрацю. Тому центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді значна увага приділяється саме підтримці батьків, наданні їм необхідної допомоги з метою недопущення виникнення соціального сирітства.

За даними Міністерства соціальної політики України, протягом 2012 р. центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді було охоплено соціальним супроводом 22 524 сім'ї, в яких виховувалося 48 067 дітей. У ході здійснення соціального супроводу центрам удалося запобігти соціальному сирітству в 1 630 сім'ях, що складає 11 % від загальної кількості сімей, знятих із соціального супроводу (у 2012 р. – 1 804 сім'ї та 11 % відповідно), у т.ч. в 1 273 сім'ях попереджено ризик вилучення дитини, а до 357 сімей повернуто дитину з державних закладів утримання (в 2012 р. – у 1 388 сім'ях та до 416 сімей відповідно). З огляду на вищезазначене актуальним залишається питання забезпечення ефективності діяльності суб'єктів соціальної роботи щодо раннього виявлення сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, надання їм соціальних послуг, попередження вилучення дитини із сім'ї, зокрема розроблення комплексних соціальних послуг для цієї категорії сімей та впровадження нових технологій соціальної роботи з ними.

Вирішення практичних питань соціального захисту дітей та організація роботи із запобігання дитячій бездоглядності, координацію зусиль центральних і

місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності до 2011 р. здійснювало Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту, а також служби у справах дітей (Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо органів і служб у справах неповнолітніх та спеціальних установ для неповнолітніх" від 07.02.2007 р. № 609-V). Проте в ході останніх соціально-політичних подій в Україні, виникла необхідність реформування структури та діяльності органів влади, що займаються вирішенням питань соціального захисту дітей.

Поширення соціального сирітства в Україні обумовлене низкою причин, що носять як об'єктивний так і суб'єктивний характер. До об'єктивних належать причини, що пов'язані з соціально-політичною та соціально-економічною ситуацією в сучасній Україні. До суб'єктивних - криза інституту сім'ї, яка проявляється в зменшенні віку вступу шлюб, зростання числа розлучень і неповних родин, трудова міграція. Тому першорядне завдання державної молодіжної політики по запобіганню сирітства в Україні є підтримка й зміцнення статусу соціально-здоровішої родини та вирішення її соціально-економічних проблем. У зв'язку із чим, актуальними є розробка й впровадження заходів, що пропагують цінності родини, підвищення компетентності в питаннях виховання дітей, підвищення поінформованості населення про діяльність служб допомоги родині та дітям.

Література:

1. *Артюшкіна Л. М.* Сирітство в Україні як соціально педагогічна проблема (соціально-правовий аспект) / Л. М. Артюшкіна, А. О. Полянничко. – Суми : Сум ДПУ, 2002. – 268 с.
2. *Вейланде Л. В.* Підготовка студентів університету до роботи з підлітками девіантної поведінки : автореф. дис. ... к.пед.н. : 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти" / Л. В. Вейланде. – Одеса, 2005. – 19 с.
3. *Коваленко О. О.* Соціальне сирітство як соціокультурний феномен : дис. к.соціол.н. : 22.00.03 / О. О. Коваленко ; НАН України ; Ін-т соціології. – К., 2006. – 212 с.
4. *Лукашевич М. П.* Теорія і методи соціальної роботи : навч. посіб. для вузів / М. П. Лукашевич, І. І. Мигович. – 2-е вид., доп. і випр. – К. : МАУП, 2003. – 168 с.
5. *Осипова И. И.* Социальное сиротство: теоретический анализ и практика преодоления / И. И. Осипова. – Н. Новгород : НИСОЦ, 2009. – 208 с.
6. *Оржеховська В. М.* Дитяча бездоглядність та безпритульність: історія, проблеми, пошуки : навч. посіб. / В. М. Оржеховська, В. Є. Виноградова-Бондаренко. – К. : Логос, 2004. – 178 с.
7. *Правове положення неповнолітніх в Україні : зб. норматив. актів / уклад. В. Л. Кройтор, В. Ю. Євко.* – Х. : Еспада, 2002. – 576 с.

8. *Сіротченко Т. А.* Демографічна політика та соціальне сирітство: аналіз та прогноз сучасної ситуації / [Т. А. Сіротченко, О. М. Гетта, А. О. Бобришева, О. А. Топоркова] // Здоровье ребенка. – 2011. – № 3 (30).

9. Соціальна робота: короткий енциклопедичний словник // Соціальна робота : в 5 кн. – К. : ДЦСМ, 2002. – Кн. 4. – 536 с.

10. Соціальне сирітство в Україні: експертна оцінка та аналіз існуючої в Україні системи утримання та виховання дітей, позбавлених батьківського піклування / [Л. С. Волинець, Н. М. Комарова, О. Г. Антонова-Турченко та ін.]. – К. : ДЦСМ, 1998. – 120 с.

11. Соціальний захист у зарубіжних країнах [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pilga.in>.

12. Социальная педагогика : курс лекций / под общ. ред. М. А. Галагузовой. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000. – 416 с.

13. *Терновець О. М.* Соціальне сирітство як предмет міждисциплінарного дослідження / О. М. Терновець // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2012. – № 5 (240). – Ч. I. – С. 61.

14. *Филиппова Л. Н.* Социальное сиротство в современном Российском обществе (социально-философский анализ) : автореф. / Л. Н. Филиппова. – Ростов-н/Д., 2004.

Надійшла до редколегії 02.06.2014 р.

УДК 329.78

П. М. РОССОХАТСЬКИЙ

ОСНОВНІ МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Проаналізовано соціальний портрет молоді, нормативно-правове забезпечення державної молодіжної політики, виховні концепції, основні досягнення та проблеми щодо запровадження сучасної виховної концепції в роботі з молоддю, залучення молоді до процесу реалізації молодіжної політики.

Ключові слова: молодь, реалізація молодіжної політики, модель державної молодіжної політики.

The article analyzes the social portrait of the young, regulatory and legal framework for state youth policy, educational concepts, main achievements and problems of the introduction of modern educational concepts in youth work, youth involvement in the implementation of youth policy.

Key words: youth, public youth policy realizing, model of public youth policy